

Titok

Snétberger Ferenc és az ECM kiadó kapcsolata tavasszal megjósolhatóan virágba borul. A tavaly napvilágot látott szólólemez után áprilisban jelenik meg a *Titok* című triólemez, és nem tévedés: a nemzetközi jazz egét egy magyar szó fogja díszíteni. A lemezen szereplő trió 2015-ben már eljátszotta a lemez anyagát a Ze-neakadémián, amit most más felállításban, lényegében kvartetté bővülve a Müpában hallgathattunk meg. Úgy tűnt, hogy a koncert apropója a várható lemez megjelenés, ám akit a jazz érdekel, tudhatta, hogy Snétberger Ferenc februárban lett 60 éves, így szép csendben, a művész szerénységéhez illően – ki-ki magában számot vetve – ünnepeltünk is. Én például azért, mert amióta rendszeres kapcsolatot ápolok a jazzel, úgy a nyolcvanas évek közepe óta, Snétberger zenéje számomra kikerülhetetlen, és a jócskán megtelt Bartók Béla Hangversenytermet szemlélve mások is így vannak ezzel. Amikor magyar jazzről esik szó, Snétberger lemezeit nyugodtan meg lehet mutatni bárkinek, mert ugyanaz a lélek mélyére hatoló érzés kerít hatalmába, mint Bartók zenéjét hallgatva. Belülről jön, az elválaszthatatlan kulturális kötődések a félreismerhetetlen hangzásvilágban testesülnek meg, és a szintó-roma származásig visszanyúló szálakkal körbefont zenei egység fájdalmas szépséggel árulkodik arról, kik is vagyunk mi itt Európa közepén. Snétberger népmesébe illő csodatörténete már régen kiteljes-

dett, mégis, a 60 éves kora lépett a jazz-zenészek legjobb életszakaszába, a koncertet meghallgatva mostantól nyugodtan nevezhetjük a gitártól legendának.

Kevés alkotó zenész van, aki pályafutása kezdetétől ugyanazt az utat járja, és korai munkássága szinte megkülönböztethetetlen a későbbiektől. Snétberger jellegzetes hangzásvilága, a hangszerhez, a harmóniakhoz, a szerkezethez és a dallamhoz fűződő viszonya megingathatatlan, és egy olyan termékeny talajban gyökerezik, amitől nem is tud elszakadni. A *Titok* anyagának kettős természete – miszerint lehet a dallamra is figyelni, de a hatalmába kerítő aurának is átadhatjuk magunkat – szépen magyarázza azt a részletező és nyitott világot, amelyből megérthetjük, miért a jazz lett Snétberger műfaja. A megjelenő lemezen a New York-i szcéna egyik legnagyobb alakja, Joey Baron dobol, és az avantgárdhoz is kötődő svéd Anders Jormin bőgőzik, míg a koncertre az új trió érkezett Németh Ferencel és az angol Phil Donkinnal, a negyedik tag pedig az északi jazz állócsillaga, a trombitás Nils Petter Molvær volt vendégként. Némelyik darab Molvær belépésével új karaktert kapott, értelemszerűen a főszólam egyes részei átkerültek trombitára, bár Molvær kétségkívül nagy mestere a néhány hangból álló effektjátéknak, így olyasmit hallottunk, amit ritkán: trombita és akusztikus gitár adogatta egymásnak a témákat. A finom ráhangolódás, az arpeggióban megszólaltatott üveghangok már védjegynek számítanak, innen épült fel a koncert íve, amint a társak is csatlakoztak. A másodikként előadott *Kék kerék*ben meglepően gyors tempót fogtak, míg a következő *Rambling* árnyaltabb, jobban a közönség felé forduló arcát mutatta a koncertváltozatot selymes

fagyossággal körülölelő trombitahangoknak köszönhetően. Donkin első bőgőszólóját is itt hallhattuk, majd a szvinges alaplaküttetésű, általam nem ismert, vagányabb hangütésű számban is mutatott egy tolokodásmentes, a részeket egybefűző kiállást. A nagy szóló azonban Németh Ferencé volt a ráadás előtti zárószámban. Ekkor – szerintem – egyértelműen a *My Favorite Things* parafrázisát játszotta a kvartett, a ki nem mondott, helyesebben ki nem játszott híres főtéma a snétbergeresen feldúsított akkordmenetek keresztlül is átütött, a stíluselemként említhető hüvelykujjas játéktechnika az artisztikusan érzékeny szövet mögött megadta azt a szükséges „dögöt”, ami ezt a jó tíz percet a koncert csúcspontjává emelte. Németh itt játszott egy olyan három percet, amelyet nem mindennap hallhatunk dobon: szinte a dallamot ütötte ki a minimálisra fogott, dob helyett hangban inkább ütősökre hasonlító szerelésén, a puszta ritmus helyett komplex zenét adott elő a szólóbetétben.

Snétbergertől most is hallhattunk mélyebbre hangolt gitárt, oud-szerű játékot mikro portamentókkal, az *Álom* és más szerzemények alsóbb rétegekben megbúvó népdalmotívumai pedig megkapóan rimeltek a szintén rétegekben felépített bonyolult ritmikái struktúrára. És bár azt írtam, Snétberger zenéje nem változik, életművének fejlődése a nyílt végű „nagy mű” tovább-, és tovább-, írását jelenti, most mégis fel kellett figyelni a mind sűrűbbé szőtt, egyre több elemet hordozó összefüggésekre. Snétberger Ferenc a lélek és az emberiség felől közelítve kommunikál a közönséggel, és úgy tűnik, mondanója van bőségesen.

(Snétberger Ferenc Trió & Nils Petter Molvær – Müpa, február 22.)